

harcához, amelyet az elnyomó Habsburgok ellen vívtak, és amely Erdélyben gyilkos polgárháborúvá fajult. *Székely Szilárd Örmények az 1848-1849-es erdélyi polgárháborúban* című előadásában méltatta az erdélyi örménység derekas helytállását különös tekintettel Szamosújvár és Erzsébetváros szerepére az erdélyi eseményekben.

A megemlékezésnek *Várady Mária* budapesti és *Csergőffy László* marosvásárhelyi színművészek szavalatai adtak érzelmi telítettséget.

Az ünnepség keretében Dr. Puskás Attila felolvasta a Marosvásárhelyi Örmény Kulturális Egyesület (MOKE) alapszabályzatát, és az egyesülethez való csatlakozásra buzdította a jelenlévőket, akik szép számmal jelentkeztek.

Az ünnepség jó alkalmat adott arra, hogy a marosvásárhelyi örmények újra találkozhassanak, és reményeink szerint ezek a találkozások egyre gyakoribbak és intenzívebbek lesznek.

Székely Imola

Bálintné Kovács Júlia

Adatok a magyarláposi örménymagyarokról

10. rész

Még egyszer, de valószínűleg nem utoljára a Breuer és Voith családról...

“Köszönöm, hogy kitartóan küldöd a Füzeteket, hogy több példányt is kapok, és így ismerőseim is részesülhetnek a hírekben. Az ünnepek alatt fiam segítségével átnéztünk minden megmaradt emléket, így rábukkantunk egy album maradványra. (A háború viharai és az idő sok mindent felemésztett.)

Voith Jakab gyógyszerész lánya. Szemében - mint minden örménymagyar szemében - az Óhaza iránti vágy, szomorúság tükröződik.

Szerencsére megtaláltuk boldog emlékü nagyapám fényképét két fiával, Pali bátyámmal és Gyula édesapámmal (lásd a 2ó. oldalon). Úgy küldöm, mint családi ereklyét, mert meggyőződtem róla, hogy ügyelsz rájuk és visszaküldöd.

Együttal a Pécsen élő unokabátyám *Dr. Breuer Pál* levelét is mellékelem, mert ígéretemhez híven “kikérdeztem”, s ő készségesen válaszolt közös nagyszüleink életének részleteiről. Leveléből hasznosíthat sz érdekes adatokat, ő nem fog megharagudni érte.

Következzenek részletek a Pécsen élő *Dr. Breuer Pál* leveléből: “Köszönettel megkaptam ezt az örmény újságkivágást. Ezekről nem sokat tudok, apám inkább a Horváth nagyanyánk családjáról beszélt. (Mint már korábban jeleztem, ez a Horváth család minden bizonnyal örmény gyökerekkel is rendelkezett! B.K. J.)

Annyit tudok, hogy Pepi nagyanyánk György nevű apja Szilágy megye egyik igen gazdag földbirtokosa volt, közel 2000 ha. földje volt Alsószopor és Ákos falvak közelében. Puritán ember lévén soha nem ült hintóba, miközben két egyháznak fizetett adót. Tragédiája volt, hogy korán meghalt. Legidősebb lánya, talán Emma nevű, férjhez ment Móni Gyula nevű ügyvédhez, aki viszont, mint vagyongazdálkodó gondnok elprédálta a vagyon jelentős részét. Így nagyanyánk “csak 80” ha. föld árát kapta hozományként. Ezen a pénzen vett József nagyapánk a Szilágyságban Hadad nagyközségben 1893 körül egy vaskereskedést. Apám is még Hadadon született 1895-ben. Ez az üzlet úgy 1900 körül tönkrement, és akkor költöztek át Láposra. Itt a nagyapám elvben gabonakereskedő volt, hol jómódú, hol igen szegény. Hol egy Nussbaum nevű nagybányai zsidó bizományosa volt, hol meg több pár lóval, kocsisokkal búza és kukoricalisztet szállított a környező falvakba. Mindennel foglalkozott, a láposi házat hitelből vette meg, majd bérbe adta az adóhivatalnak, és csak akkor költöztek oda, amikor a bérletből kifizették a hitelt. Több évig bérelte a vásárjogot. Néha ez nagy üzlet volt, néha meg, ha köröm és szájfájás volt, erősen ráfizetett. Apám (*Breuer Pál*, későbbi katonatiszt, 1919 után hagyta el Erdélyt. B.K.J.) tíz évesen a kolozsvári Piarista Gimnáziumban kezdte tanulmányait, mint kedvezményes, “kredences”, szervitor diák, vagyis nem fizetett a kollégiumért, viszont ezért ingyen házimunkát kellett a paptanárok részére végezni, takarítás, küldöncszolgálat, stb. Így járta ki a 4. vagy 5. osztályt. Utána az említett Zsiga bácsi - a

nagybátyja - Zilahra csalta, hogy az apámmal egykorú Kálmán fiával együtt járjon a Zilahi Gimnáziumba. Apámnak Zilah nem tetszett és a 7., 8. osztályt újra Kolozsvárt járta ki, de akkor már fizetős és nem "kredences" diákként. Nagypámnak akkor biztosan sikeresebb volt az üzleti forgalma, mint tíz évvel előtte.

Zsiga bácsi Kálmán fia 1945 után Érsekivadkerten élt haláláig, mint patikus. Volt még egy öccse, Rezső, ő pincér volt Budapesten, a fia művezető, az unoka robbantómester, de már meghalt." Ennyit egyelőre a Pécsről küldött levélből, amit szerkesztőségünk nevében is megköszönök Dr. Beuer Pálnak, és példaként állítom őt mindannyiunk számára: lám csak, mennyi minden felidézhető emlékeink mélytengeréből, ha megpróbáljuk felidézni őket.

És most újra a Magyarlápason élő tanító néni leveléből idézek; "Karácsony előtt én is nagy megtiszteltetésben részesültem. Elismerő oklevelet kaptam Nagybányán a Központi Területi RMDSZ szervezetétől. A 10 éves kisunokám, miután elolvasta, azt mondta: - Büszke vagyok rád Nagymama! Nekem is jól esett az elismerés, hogy nem ment feledésbe munkám, a 37 év a katedrán, s még azután sem. Most azonban "leteszem a lantot", erre kényszerít az öregség, betegség.

Őszinte szívből kívánom, hogy nagyon sokáig összekötő kapocs legyél, s pótolhatatlan személyed tollából minél többet olvashassunk az EÖGY Füzetekben. Szavakkal kifejezhetetlen, milyen kincset találunk nemzetünk történelméből. A feledésbe merülő örmény őseink milyen sokban hozzájárultak szorgalmukkal, élelmes-értelmességükkel a magyarság gazdagításához. Nagyra becsülöm az egész szerkesztőség munkáját, hogy ezt a mérhetetlen kincset közkinccsé teszik.

Isten áldása legyen munkátokon, és azon, aki az EÖGYKÉ-t elindította! Kívánva mindenkinek további sikeres munkát, hozzá erőt, egészséget, Téged ölel:

Böske Magyarlápósról"

Mi is mindent köszönünk Neked Böske, és gratulálunk az elismerő oklevélhez! Minden örménymagyar sikerére büszkék vagyunk, osztozni szeretnénk az örömeiben, tehát kérünk, juttasd el az Oklevél másolatát, hogy a Füzetek olvasói is láthassák, olvashassák! Arról pedig szó sem lehet, hogy "leteszed a lantot", hiszen Magyarlápason még számos örménygyökerű lakos élt és él, akikről be kell számolnunk!

(Folytatjuk)

Dörögtek a hídfőn a Székely Harangok...

Tollat ragadtam, hogy a fenyvesektől övezett Keleti Kárpátok kanyarulatában, az Ojtoz-i szoros lábánál fekvő Bereck községből és községről írjak, ahol a híres ágyúöntő, *Gábor Áron* született, aki nélkül Háromszék önvédelmét az 1848-49-es forradalom és szabadságharc idején elképzelni sem lehetett volna. E nemes férfi emlékét, eszmeiségét és történelmi jelentőségét igyekszik a mi kis alapítványunk fenntartani, tudatosítani, megőrizni és megőriztetni, mely az ő nevét viseli. A „*Gábor Áron*” *Kulturális Alapítványt* azért kellett létrehozunk, hogy megvalósíthassunk egy régi kezdeményezést, felállíttassuk Berecken a híres-neves ágyúöntő szobrát.

Nagypáink ugyanis, akik örmény származásúak voltak, alakítottak egy úgynevezett "szobor bizottságot" 1899-ben azzal a céllal, hogy Gábor Áron születésének 100. évfordulójára teremtsék meg a lehetőséget a szoboravatásnak, s 1914 november 27-én álljon a szobor Berecken! Sajnos az első világháború meghiúsította a tervek kivitelezését.

A második próbálkozás 1943-ban történt, amikor a Bécsi Döntés után Észak Erdély visszakerült az anyaországhoz. Apáink szoborállítási szándékának megvalósulását a második világháború akadályozta meg. Reánk, a harmadik generációra hárult az a nemes feladat, hogy őseink évszázados törekvését sikeresen megvalósítsuk. Éreztük a felelősséget, és 1991-ben 50 alapító taggal létrehoztuk alapítványunkat. Rá egy évre, kül- és belföldi támogatással sikerült egy másfél ember nagyságú, 1200 kg súlyú bronz szobrot felavatni nagy ünnepség keretében, kül- és belföldi nagyságok jelenlétében Gábor Áron halálának 143. évfordulóján, 1992 június 4-én.

Ezután sem szűnt meg alapítványunk tevékenysége. Az Illyés Közalapítvány támogatásával sikerült